

Захарчук Р. А.

<https://orcid.org/0009-0006-7832-842X>

ПОНЯТТЯ ТА ЕЛЕМЕНТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА НАДАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ОСОБЛИВОГО ПЕРІОДУ

У статті досліджено поняття та елементи адміністративно-правового механізму організації та надання гуманітарної допомоги в Україні в умовах особливого періоду. Обґрунтовано, що гуманітарна допомога в умовах воєнного стану є не лише формою благодійної підтримки осіб, які постраждали від збройної агресії, а й важливим інструментом забезпечення публічного інтересу, соціальної стійкості, захисту населення та підтримання функціонування критично важливих сфер суспільного життя. З'ясовано, що особливий період, відповідно до законодавства України, охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після завершення воєнних дій, що зумовлює необхідність спеціального адміністративно-правового режиму організації гуманітарного реагування.

Адміністративно-правовий механізм організації та надання гуманітарної допомоги запропоновано розуміти як цілісну систему правових норм, суб'єктів публічної адміністрації, адміністративних процедур, цифрових реєстрів, контрольних повноважень, форм міжсекторальної взаємодії та юридичних гарантій, спрямованих на своєчасне, адресне, прозоре й ефективне забезпечення гуманітарних потреб населення, територіальних громад, закладів охорони здоров'я, соціальної сфери, сил цивільного захисту та інших набувачів допомоги.

Визначено основні елементи такого механізму: нормативно-правовий, інституційний, процедурний, інформаційно-обліковий, контрольний, координаційний, ресурсний та гарантійний. Особливу увагу приділено положенням Законів України «Про гуманітарну допомогу», «Про правовий режим воєнного стану», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», постанові Кабінету Міністрів України «Деякі питання пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану» № 953 від 5 вересня 2023 року, а також актам, що регулюють благодійну та волонтерську діяльність. Зроблено висновок, що подальше вдосконалення адміністративно-правового механізму має відбуватися шляхом посилення координації між державою, органами місцевого самоврядування, міжнародними організаціями, благодійними фондами та волонтерами, розвитку цифрового обліку, прозорої звітності та ризик-орієнтованого контролю за цільовим використанням гуманітарної допомоги.

Ключові слова: гуманітарна допомога, адміністративно-правовий механізм, особливий період, воєнний стан, публічна адміністрація, благодійна діяльність, волонтерська діяльність, гуманітарне реагування, набувачі гуманітарної допомоги, контроль, цифровий облік.

Постановка проблеми. Повномасштабна збройна агресія проти України істотно змінила зміст і практичне значення гуманітарної допомоги. Якщо у мирний час гуманітарна допомога переважно розглядалася як форма підтримки осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, то в умовах особливого періоду вона стала одним із ключових засобів забезпечення виживання населення, підтримки критичної інфраструктури, медичної системи, евакуаційних заходів, соціального захисту внутрішньо переміщених осіб та реагування на наслідки бойових дій.

Актуальність теми зумовлюється тим, що гуманітарна допомога в умовах особливого періоду потребує не лише добровільної активності донорів, благодійних організацій і волонтерів, а й належної організації з боку публічної адміністрації. Йдеться про створення правових процедур, визначення компетенції органів державної влади, налагодження митного оформлення, ведення реєстрів, цифровий облік, контроль за цільовим використанням допомоги та відповідальність за порушення законодавства. Саме тому гуманітарна допомога в умовах особливого пері-

оду є предметом адміністративно-правового регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика адміністративно-правового механізму традиційно розглядається в українській адміністративно-правовій науці через категорії державного управління, публічної адміністрації, адміністративно-правового регулювання, компетенції суб'єктів владних повноважень, адміністративної процедури та контролю. У працях В. Б. Авер'янова адміністративно-правовий механізм пов'язується з функціонуванням публічної влади, її організаційно-правовими формами та засобами впливу на суспільні відносини [1]. Ю. П. Битяк, В. М. Гарашук та О. В. Дьяченко розглядають адміністративне право як галузь, що визначає порядок організації та діяльності органів виконавчої влади, форми управлінської діяльності, адміністративний примус і контроль [2]. В. К. Колпаков і О. В. Кузьменко акцентують увагу на тому, що адміністративно-правове регулювання реалізується через систему норм, правовідносин, актів управління, процедур та гарантій законності [3]. Т. О. Коломоець підкреслює значення адміністративно-правових засобів, процедур і режимів у забезпеченні публічного інтересу [4]. У сучасних підручниках з адміністративного права також наголошується на сервісній і правоохоронній природі публічної адміністрації, що особливо важливо для сфери гуманітарного реагування [5].

Водночас організація та надання гуманітарної допомоги в умовах особливого періоду потребує окремого наукового осмислення. Це пов'язано з тим, що така діяльність перебуває на перетині адміністративного, митного, соціального, благодійного, волонтерського, мобілізаційного та безпекового законодавства. Крім того, у період воєнного стану змінюється співвідношення між загальними адміністративними процедурами і спеціальними спрощеними порядками, які мають забезпечити швидке надходження допомоги, але не допустити її нецільового використання.

Постановка завдання. Метою статті є визначення поняття адміністративно-правового механізму організації та надання гуманітарної допомоги в Україні в умовах особливого періоду.

Виклад основного матеріалу. Поняття «особливий період» має базове значення для розуміння специфіки організації гуманітарної допомоги в сучасних умовах. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», особливий період – це період функ-

ціонування національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, сил оборони і сил безпеки, підприємств, установ і організацій, а також виконання громадянами України конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, який настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію або з моменту введення воєнного стану та охоплює час мобілізації, воєнний час і час демобілізації після закінчення воєнних дій [6]. Отже, особливий період охоплює не лише безпосереднє ведення бойових дій, а й ширший режим функціонування держави, суспільства та економіки в умовах підвищеної небезпеки.

Закон України «Про правовий режим воєнного стану» у ч. 1 ст. 1 визначає воєнний стан як особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності та територіальній цілісності України. Цей режим передбачає надання органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі агресії та забезпечення національної безпеки [7]. У ст. 4 цього Закону передбачено можливість утворення військових адміністрацій як тимчасових державних органів на територіях, де введено воєнний стан, для забезпечення дії Конституції та законів України, оборони, цивільного захисту, громадської безпеки, захисту критичної інфраструктури, прав і свобод громадян [7]. Це безпосередньо впливає на організацію гуманітарної допомоги, оскільки в умовах воєнного стану до її координації можуть залучатися не лише звичайні органи виконавчої влади, а й військові адміністрації.

Закон України «Про гуманітарну допомогу» визначає гуманітарну допомогу у п. 2 ст. 1 як цільову адресну безоплатну допомогу у грошовій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги, добровільних пожертвувань, виконання робіт чи надання послуг, що надається іноземними або вітчизняними донорами з мотивів гуманності отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за кордоном. Закон прямо пов'язує гуманітарну допомогу з потребами, що виникають у зв'язку із соціальною незахищеністю, матеріальною незабезпеченістю, скрутним фінансовим становищем, введенням воєнного або надзвичайного стану, виникненням надзвичайної ситуації, тяжкою хворобою, а також з підготовкою до збройного

захисту держави та її захистом у разі збройної агресії або збройного конфлікту [8].

Особливе значення має п. 2-1 ст. 1 Закону України «Про гуманітарну допомогу», в якому закріплено поняття гуманітарного реагування. Воно охоплює комплекс дій і заходів органів державної влади, органів місцевого самоврядування та гуманітарних організацій, спрямованих на забезпечення життєдіяльності населення, подолання або мінімізацію негативних наслідків складних життєвих обставин, захист життя і здоров'я населення, проведення евакуації, надання гуманітарної допомоги, соціальних послуг, запобігання надзвичайним ситуаціям, ліквідацію їх наслідків, а також подолання наслідків збройної агресії або збройного конфлікту [8]. Це положення є принципово важливим, оскільки переводить гуманітарну допомогу з площини окремої благодійної дії у площину комплексної адміністративно організованої діяльності.

Отже, адміністративно-правовий механізм організації та надання гуманітарної допомоги в умовах особливого періоду можна визначити як систему адміністративно-правових норм, суб'єктів публічної адміністрації, процедур, цифрових інструментів, форм контролю та заходів відповідальності, за допомогою яких держава організовує отримання, визнання, митне оформлення, облік, розподіл, надання та контроль за цільовим використанням гуманітарної допомоги з метою захисту життя, здоров'я, безпеки та мінімальних соціальних потреб населення.

Першим елементом такого механізму є **нормативно-правовий елемент**. Він охоплює закони та підзаконні нормативно-правові акти, які визначають правовий режим гуманітарної допомоги, порядок її визнання, ввезення, розподілу, обліку та контролю. Стаття 2 Закону України «Про гуманітарну допомогу» встановлює, що законодавство України про гуманітарну допомогу складається із Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації», самого Закону «Про гуманітарну допомогу», інших нормативно-правових актів та міжнародних договорів України. Ця ж стаття передбачає, що відносини щодо прийняття, набрання чинності, оскарження в адміністративному порядку, виконання і припинення дії адміністративних актів у сфері гуманітарної допомоги регулюються Законом України «Про адміністративну процедуру» з урахуванням особливостей, установлених спеціальним законом [8].

До нормативно-правового елементу належать також положення Закону України «Про благо-

дійну діяльність та благодійні організації». Відповідно до ч. 2 ст. 3 цього Закону, сферами благодійної діяльності є, зокрема, охорона здоров'я, запобігання природним і техногенним катастрофам та ліквідація їх наслідків, допомога постраждалим унаслідок катастроф, збройних конфліктів і нещасних випадків, допомога біженцям та особам, які перебувають у складних життєвих обставинах, соціальний захист, розвиток територіальних громад, розвиток міжнародної співпраці України, а також сприяння обороноздатності та мобілізаційній готовності країни і захисту населення у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного стану [10]. Стаття 5 цього Закону визначає види благодійної діяльності, серед яких безоплатна передача коштів, майна, майнових прав, безоплатне надання послуг і виконання робіт [10]. Ці положення формують приватно-правову та громадську основу гуманітарної допомоги, яка в умовах особливого періоду поєднується з адміністративно-правовим регулюванням.

Важливим суміжним актом є Закон України «Про волонтерську діяльність». Частина 1 ст. 1 визначає волонтерську діяльність як добровільну, соціально спрямовану, неприбуткову діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги; у цій же статті зазначено, що волонтерська діяльність є формою благодійної діяльності [11]. Частина 2 ст. 1 закріплює принципи законності, гуманності, рівності, добровільності, безоплатності та неприбутковості [11]. Для сфери гуманітарної допомоги це означає, що волонтери та організації, які їх залучають, є важливою частиною гуманітарного реагування, однак їхня діяльність має здійснюватися в межах установленого правового порядку.

Другим елементом адміністративно-правового механізму є **інституційно-суб'єктний елемент**. Він охоплює систему суб'єктів, які беруть участь в організації та наданні гуманітарної допомоги. За п. 3 ст. 1 Закону України «Про гуманітарну допомогу», донорами гуманітарної допомоги є юридичні та фізичні особи, які добровільно надають гуманітарну допомогу [8]. Пункт 5 ст. 1 визначає отримувачів гуманітарної допомоги, до яких належать, зокрема, громадські об'єднання, неприбуткові державні та комунальні підприємства, установи, організації та органи місцевого самоврядування, центральний орган виконавчої влади у сфері цивільного захисту, Товариство Червоного Хреста України, благодійні організації, релігійні організації, надавачі медичних та реабілітаційних послуг, представництва міжнародних організацій

та інші суб'єкти [8]. Пункт 6 ст. 1 визначає набувачів гуманітарної допомоги як фізичних і юридичних осіб, які потребують допомоги і яким вона безпосередньо надається [8].

Третім елементом є **процедурний елемент**. Він охоплює порядок започаткування процедури визнання допомоги гуманітарною, оформлення документів, ввезення товарів, розподілу, перерозподілу та передачі допомоги набувачам. Відповідно до ст. 3 Закону України «Про гуманітарну допомогу», підставою для започаткування процедури визнання допомоги гуманітарною є письмова пропозиція донора про її надання, а підставою для здійснення гуманітарної допомоги в Україні – письмова згода отримувача на її одержання [8].

В умовах воєнного або надзвичайного стану процедурний елемент набуває спрощеного характеру. Частина 5 ст. 3 Закону України «Про гуманітарну допомогу» передбачає, що в період дії воєнного або надзвичайного стану та протягом трьох місяців після його припинення чи скасування Кабінет Міністрів України має право встановлювати спрощений порядок визнання допомоги гуманітарною за декларативним принципом без прийняття відповідного рішення спеціально уповноваженим державним органом, а також розглядати та приймати рішення про розширення переліку отримувачів гуманітарної допомоги [8].

Спеціальним підзаконним актом у цій сфері є постанова Кабінету Міністрів України № 953 від 5 вересня 2023 року «Деякі питання пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану». Пункт 1 затвердженого нею Порядку визначає, що на період воєнного стану встановлюється спрощений механізм визнання товарів гуманітарною допомогою, пропуску через митний кордон України, митного оформлення, отримання, надання, розподілу та контролю за цільовим використанням гуманітарної допомоги, що ввозиться на митну територію України [9]. Пункт 2 цього Порядку передбачає, що формування або подання декларації про перелік товарів, які визнаються гуманітарною допомогою, здійснюється в електронній формі через єдиний державний інформаційний веб-портал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» або через автоматизовану систему реєстрації гуманітарної допомоги, а також у паперовій формі безпосередньо в пункті пропуску через державний кордон України [9].

Пункт 6 Порядку, затвердженого постановою № 953, встановлює, що декларація може створюватися в електронній формі та подаватися до митного органу шляхом інформаційної взаємодії

інформаційно-комунікаційних систем або роздруковуватися разом з унікальним електронним ідентифікатором. Подання декларації, що містить номер отримувача в Єдиному реєстрі та унікальний код гуманітарної допомоги, здійснюється шляхом повідомлення митному органу унікального електронного ідентифікатора або подання декларації в паперовій формі; подання декларації без унікального коду гуманітарної допомоги не дозволяється [9]. Цей порядок демонструє поєднання спрощення процедур із цифровим контролем.

Четвертим елементом адміністративно-правового механізму є **інформаційно-цифровий елемент**. Він охоплює автоматизовану систему реєстрації гуманітарної допомоги, електронний кабінет отримувача, електронну декларацію, унікальний код гуманітарної допомоги, електронний обмін даними між митними органами та автоматизованою системою, а також відкритий доступ до інформації про декларації, звіти й інвентаризаційні описи. Значення цього елементу полягає в тому, що гуманітарна допомога в умовах особливого періоду повинна бути швидкою, але водночас відстежуваною.

Пункт 10 Порядку, затвердженого постановою № 953, передбачає, що отримувачі, які є підприємствами, установами чи організаціями, що утримуються за рахунок бюджетів, уповноваженими ними державними установами або органами місцевого самоврядування, не пізніше ніж через 15 календарних днів з дати внесення інформації про митне оформлення гуманітарної допомоги ведуть облік фактично отриманої допомоги шляхом формування інвентаризаційного опису в електронному кабінеті автоматизованої системи [9]. Для отримувачів медичної гуманітарної допомоги встановлено спеціальний строк – не пізніше ніж через 60 календарних днів, із використанням інформаційно-аналітичної системи «MedData» шляхом автоматичного обміну даними через API [9].

П'ятий елемент – **контрольно-наглядовий**. Він полягає у перевірці фактичного отримання гуманітарної допомоги, її обліку, розподілу, відповідності задекларованим відомостям та використання за цільовим призначенням. Пункт 12 Порядку, затвердженого постановою № 953, передбачає, що отримувач, крім отримувачів медичної гуманітарної допомоги, до 15 числа місяця, що настає за місяцем митного оформлення гуманітарної допомоги, формує та подає в електронному кабінеті автоматизованої системи звіт або заван-

тажує копію паперового чи електронного звіту [9]. Звіт подається до 15 числа кожного місяця, що настає за звітним, нарастаючим підсумком щодо кожного переліку товарів до повного розподілу гуманітарної допомоги [9].

Пункт 13 цього Порядку встановлює важливу правову презумпцію: задекларована гуманітарна допомога, щодо якої не подано звіт протягом 90 календарних днів з дати внесення інформації про митне оформлення, вважається такою, стосовно якої відсутній облік щодо отримання та цільового використання, і такою, що використана не за цільовим призначенням [9]. Пункт 14 Порядку передбачає блокування облікового запису отримувача в Єдиному реєстрі у разі неподання звіту протягом 90 календарних днів або неподання актуальної інформації про наявність гуманітарної допомоги протягом 90 днів підряд [9]. У разі першого порушення отримувач втрачає статус на три місяці, а в разі повторного порушення повторна реєстрація здійснюється не раніше ніж через шість місяців [9].

Пункт 16 Порядку покладає на Нацсоцслужбу проведення моніторингу даних щодо гуманітарної допомоги та її розподілу [9]. Пункт 17 передбачає, що сформовані в автоматизованій системі або завантажені до неї декларації, звіти, інвентаризаційні описи та копії первинних документів розміщуються у вільному і безоплатному доступі, крім інформації щодо гуманітарної допомоги, отримувачами або набувачами якої є органи військового управління, правоохоронні органи, військові формування, військові адміністрації та інші суб'єкти у сфері безпеки й оборони [9]. Це положення відображає баланс між прозорістю гуманітарної допомоги та захистом інформації, розголошення якої може завдати шкоди обороні чи безпеці держави.

Шостим елементом є юридична відповідальність. Він охоплює юридичні наслідки порушення законодавства про гуманітарну допомогу, неподання звітності, нецільового використання допомоги, порушення порядку її обліку або декларування. Пункт 15 Порядку, затвердженого постановою № 953, прямо передбачає, що особи, винні у порушенні законодавства про гуманітарну допомогу, несуть відповідальність згідно із законом [9]. Крім того, відповідальність може наставати у формі втрати статусу отримувача гуманітарної допомоги, блокування облікового запису, неможливості повторної реєстрації протягом визначеного строку, а в окремих випадках – застосування митних, адміністративних або кримі-

нально-правових наслідків залежно від характеру порушення.

Митний кодекс України також є важливою частиною адміністративно-правового механізму. Відповідно до ч. 1 ст. 287 Митного кодексу України, при ввезенні або пересиланні на митну територію України товари, визнані гуманітарною допомогою відповідно до Закону України «Про гуманітарну допомогу», звільняються від оподаткування ввізним митом. Ця ж стаття передбачає, що гуманітарна допомога, яка надається Україною, при її вивезенні за межі митної території України звільняється від сплати вивізного мита [12]. Митна пільга є важливим стимулюючим інструментом, однак її застосування можливе лише за умови дотримання встановленого порядку визнання товарів гуманітарною допомогою, декларування та контролю за цільовим використанням.

Окремої уваги потребує зв'язок гуманітарної допомоги з адміністративною процедурою. Закон України «Про адміністративну процедуру» у п. 1 ч. 1 ст. 2 визначає адміністративний орган як орган виконавчої влади, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, їх посадову особу або іншого суб'єкта, уповноваженого здійснювати функції публічної адміністрації [13]. У сфері гуманітарної допомоги такими адміністративними органами можуть бути центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації, військові адміністрації, митні органи та інші суб'єкти, які приймають юридично значущі рішення щодо отримання, оформлення, розподілу і контролю гуманітарної допомоги.

Висновки. Отже, з урахуванням наведеного адміністративно-правовий механізм організації та надання гуманітарної допомоги в Україні в умовах особливого періоду має комплексну природу. Він поєднує публічно-владні повноваження державних органів, діяльність органів місцевого самоврядування, участь військових адміністрацій, благодійних і волонтерських організацій, міжнародних донорів, митних органів, цифрових систем та контрольних-наглядних процедур. Його ефективність залежить від того, наскільки узгоджено працюють усі елементи: нормативний, інституційний, процедурний, цифровий, контрольний і відповідально-правовий. В умовах особливого періоду гуманітарна допомога виконує не лише соціальну, а й безпекову, стабілізаційну та відновлювальну функції. Саме тому її правове регулювання має поєдну-

вати спрощення процедур із дієвим контролем, активність громадянського суспільства з належною координацією з боку держави.

Список літератури:

1. Авер'янов В. Б. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики : монографія / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ : Факт, 2003. 384 с.
2. Битяк Ю. П., Гаращук В. М., Дьяченко О. В. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 544 с.
3. Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2003. 544 с.
4. Коломоець Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоець. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
5. Галуцько В. В., Діхтієвський П. В., Кузьменко О. В. та ін. Адміністративне право України : підручник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
6. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : Закон України від 21 жовтня 1993 року № 3543-XII. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 44. Ст. 416.
7. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 28. Ст. 250.
8. Про гуманітарну допомогу : Закон України від 22 жовтня 1999 року № 1192-XIV. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 51. Ст. 451.
9. Деякі питання пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2023 року № 953. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. Дата звернення: 08.07.2026.
10. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 5 липня 2012 року № 5073-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 25. Ст. 252.
11. Про волонтерську діяльність : Закон України від 19 квітня 2011 року № 3236-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 42. Ст. 435.
12. Митний кодекс України : Кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-VI. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 44–45, № 46–47, № 48. Ст. 552.
13. Про адміністративну процедуру : Закон України від 17 лютого 2022 року № 2073-IX. Відомості Верховної Ради України. 2023. № 15. Ст. 50.

Zakharchuk R. A. CONCEPT AND ELEMENTS OF THE ADMINISTRATIVE-LEGAL MECHANISM FOR ORGANIZING AND PROVIDING HUMANITARIAN AID IN UKRAINE DURING A SPECIAL PERIOD

The article examines the concept and elements of the administrative-legal mechanism for organizing and providing humanitarian aid in Ukraine during a special period. It is substantiated that humanitarian aid under martial law is not only a form of charitable support for persons affected by armed aggression, but also an important instrument for protecting the public interest, ensuring social resilience, safeguarding the population and maintaining the functioning of critical areas of public life. The article emphasizes that the special period under Ukrainian legislation includes mobilization, wartime and certain post-conflict recovery processes, which requires a specific administrative-legal regime for humanitarian response.

The administrative-legal mechanism for organizing and providing humanitarian aid is defined as an integrated system of legal norms, public administration bodies, administrative procedures, digital registers, supervisory powers, forms of intersectoral cooperation and legal guarantees aimed at the timely, targeted, transparent and effective satisfaction of humanitarian needs of the population, territorial communities, healthcare institutions, social protection bodies, civil protection services and other beneficiaries.

The article identifies the main elements of this mechanism: normative-legal, institutional, procedural, informational and accounting, supervisory, coordination, resource and guarantee-related elements. Particular attention is paid to the Law of Ukraine «On Humanitarian Aid», Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Some issues of passing and accounting for humanitarian aid under martial law» No. 953 of 5 September 2023, the Law of Ukraine «On the Legal Regime of Martial Law», the Law of Ukraine «On Mobilization Preparation and Mobilization», as well as legal acts regulating charitable and volunteer activities. It is concluded that further improvement of the administrative-legal mechanism should be carried out by strengthening coordination between the state, local self-government bodies, international organizations, charitable foundations and volunteers, developing digital accounting, ensuring transparent reporting and introducing risk-oriented control over the targeted use of humanitarian aid.

Keywords: *humanitarian aid, administrative-legal mechanism, special period, martial law, public administration, charitable activity, volunteer activity, humanitarian response, beneficiaries of humanitarian aid, control, digital accounting.*

Дата першого надходження статті до видання: 01.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.07.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 10.09.2026